

Bijlage 2.

Startnotitie CJG

‘Het gezin centraal!’

- naar een Centrum voor Jeugd en Gezin in gemeente Bergen -

‘De eenvoud van de vorm leidt tot succes, niet de bureaucratie!’

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
2	Rijksbeleid	3
2.1	Aanleiding	3
2.2	Kader	3
2.3	Uitgangspunten.....	4
2.4	Vereisten.....	5
3	Gemeentelijk beleid	7
3.1	Kader	7
3.2	Uitgangspunten.....	7
4	Vormgeving CJG – gemeente Bergen.....	9
4.1	Basisstructuur	9
4.2	Toelichting op schema.....	13
4.3	Regierol gemeente.....	14
4.4	Fysiek inlooppunt.....	14
5	Proces en planning	15
6	Financiën	16
	Bijlage 1. Ernst van de opvoedingsvragen	17
	Bijlage 2. Zorgpiramide.....	19
	Bijlage 3. Kengetallen	20

1 Inleiding

Met de komst van een programmaministerie voor Jeugd en Gezin heeft het kabinet duidelijk aangegeven extra aandacht te willen geven aan jeugdigen en hun (directe) omgeving. Eén van de speerpunten van het ministerie is de realisatie van een Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) in elke gemeente. Dus ook in gemeente Bergen.

Gezinnen vervullen een belangrijke maatschappelijke rol. Binnen het gezin dragen ouders/verzorgers normen en waarden over aan hun kinderen. Ouders/verzorgers die hun kinderen opvoeden tot evenwichtige en zelfstandige volwassenen, die in het bezit zijn van minimaal een startkwalificatie¹, leveren een positieve bijdrage aan de samenleving als geheel.

Om gezinnen te ondersteunen bij hun belangrijke rol, zet gemeente Bergen in op de ontwikkeling van een CJG. Hierbij zal aangesloten worden bij 'dat wat er al is'. Er is immers al veel geregeld voor gezinnen. Zo wordt de gezondheid van alle jeugdigen gecontroleerd op het consultatiebureau en bij de schoolarts en kunnen ouders/verzorgers met vragen terecht bij het opvoedsteunpunt. Ook is er, naast het basis- en voortgezet onderwijs, het peuterspeelzaal- en kinder- en jongerenwerk waar jeugdigen gestimuleerd worden in hun ontwikkeling. De kunst van het CJG is om 'dat wat er al is en goed gaat' met elkaar te verbinden. En om 'daar waar het niet goed gaat' gaten te vullen en bruggen te slaan.

Het CJG is dan ook in de eerste plaats een instrument om alle activiteiten of functies die te maken hebben met opgroeien en opvoeden te bundelen. Het is geen extra voorziening, maar het werkt als verbindende schakel tussen bestaande instellingen. Het CJG moet er voor zorgen dat de verschillende instellingen goed met elkaar samenwerken, zodat alle jeugdigen en alle ouders/verzorgers de ondersteuning krijgen, die nodig is.

Iedereen kan immers wel eens een steuntje in de rug gebruiken. Zeker als het om zo iets belangrijks als opgroeien en opvoeden gaat!

¹ Een startkwalificatie is volgens de overheid het minimale onderwijsniveau dat nodig is om kans te maken op duurzaam werk. Een startkwalificatie is een havo of vwo-diploma of een mbo-diploma vanaf niveau 2. Een vmbo-diploma wordt dus niet gezien als een startkwalificatie.

2 Rijksbeleid

2.1 Aanleiding

De aanleiding voor de ontwikkeling van het CJG is gelegen in algemeen geconstateerde gebreken in de jeugdketen. Zo staan jeugdigen en gezinnen onvoldoende centraal, bestaat er onvoldoende aandacht voor preventie, is de samenwerking tussen instellingen in de jeugdketen te vrijblijvend en zijn taken versnipperd georganiseerd.

2.2 Kader

De Wet maatschappelijke ondersteuning en de Wet op de Jeugdzorg vormen samen de basis voor de CJG-ontwikkeling:

Wet maatschappelijke ondersteuning

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is in 2007 in werking getreden. Kern van de Wmo is dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor het realiseren van een samenhangend geheel van netwerken en voorzieningen die de individuele burger in staat stelt om zelfstandig te participeren in de samenleving.

De wet schrijft voor dat gemeenten maatschappelijke participatie moeten bieden op een negental prestatievelden. Prestatieveld 2 van de Wmo betreft de 'op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders/verzorgers met problemen met opvoeden'. Dit is het prestatieveld waar het CJG onder valt.

Wet op de Jeugdzorg

De Wet op de Jeugdzorg is in 2005 in werking getreden. Kern van de wet is dat er één centrale en herkenbare toegang bestaat, van waaruit het recht op jeugdzorg wordt vastgelegd.

In de Wet op de Jeugdzorg wordt onderscheid gemaakt tussen voorliggende en geïndiceerde jeugdvoorzieningen. Voorliggende voorzieningen zijn voorzieningen die een preventieve functie hebben zoals onder andere de Stichting Welzijn Bergen en Jeugdgezondheidszorg (Evean en GGD NHN). Deze voorzieningen vallen binnen het gemeentelijk domein. Geïndiceerde voorzieningen zijn voorzieningen die pas worden ingezet als blijkt dat problemen te zwaar zijn om binnen het gemeentelijk domein op te lossen zoals bijvoorbeeld de Geestelijke Gezondheidszorg Jeugd (JGGZ) en Parlan (zorgaanbod).

Bureau Jeugdzorg vormt de centrale toegangspoort tot de geïndiceerde jeugdvoorzieningen, oftewel de jeugdzorg. Door middel van het afgeven van een indicatie legt Bureau Jeugdzorg het recht op jeugdzorg vast. Zij vormt hiermee de schakel tussen de voorliggende en de geïndiceerde jeugdvoorzieningen.

Hoewel jeugdzorg een provinciale verantwoordelijkheid is, heeft de Wet op de Jeugdzorg invloed op het gemeentelijk beleid. Een belangrijk doel van de wet is namelijk om ervoor te zorgen dat problemen bij jeugdigen en ouders/verzorgers in een zo vroeg mogelijk stadium worden onderkend, zodat de toestroom naar dure, geïndiceerde zorg afneemt. Door in te zetten op de versterking van voorliggende voorzieningen kan de druk op geïndiceerde voorzieningen worden beperkt.

Om duidelijkheid te verschaffen over hetgeen binnen het gemeentelijk domein geregeld moet zijn om problemen bij jeugdigen te voorkomen en/of zo vroeg mogelijk te signaleren, zijn in de Wet op de Jeugdzorg vijf functies benoemd waaraan op lokaal niveau, dus binnen de voorliggende voorzieningen, invulling moet worden gegeven:

De vijf gemeentelijke functies

Informatie en advies
Het gaat hier om zowel ongevraagde informatie over opvoeden en opgroeien (voorlichting) als om het beantwoorden van specifieke vragen van jeugdigen, ouders/verzorgers en beroepskrachten.
Signalering
Het gaat hier om het vroegtijdig signaleren van problemen van jeugdigen en ouders/verzorgers, maar ook om het met elkaar in verband brengen van (zorg)signalen van verschillende instellingen.
Toeleiding naar zorg
Het gaat hier om de toeleiding naar het lokale en regionale hulpaanbod
Licht pedagogische hulp
Het gaat hier om het bieden van opvoedingsondersteuning en lichte ondersteuning aan jeugdigen en/of ouders/verzorgers waar problemen zijn of dreigen te ontstaan. Vormen van deze ondersteuning zijn opvoedspreekuren en (school)maatschappelijk werk.
Coördinatie van zorg²
Het gaat hier om het afstemmen en bundelen van zorg in het geval dat meerdere hulpsoorten nodig zijn om jeugdigen en/of ouders/verzorgers te ondersteunen.

Deze functies maken tevens onderdeel uit van de Wmo. Zij vallen, net als het CJG, onder prestatieveld 2. Dit betekent dat binnen het CJG invulling moet worden gegeven aan alle vijf bovengenoemde functies. Ook dient er een koppeling plaats te vinden tussen de voorliggende jeugdvoorzieningen enerzijds en Bureau Jeugdzorg, als toegangspoort voor de geïndiceerde jeugdvoorzieningen, anderzijds. Op deze manier ontstaat een sluitende keten die er voor zorgt dat het CJG het centrum binnen de gemeente wordt, waar ouders/verzorgers met al hun vragen over opvoeden en opgroeien van hun kinderen terecht kunnen en garandeert dat zij met (dreigende) problemen snel en adequaat geholpen worden.

2.3 Uitgangspunten

Het programmaministerie voor Jeugd en Gezin hanteert de volgende uitgangspunten voor het CJG (in willekeurige volgorde):

Gezin centraal

Opvoeden van kinderen is leuk, maar niet altijd makkelijk. Elke ontwikkelingsfase van een kind stelt weer andere eisen aan de ouders/verzorgers. Ook allerlei omstandigheden, zoals een echtscheiding of het arbeidsongeschikt raken of overlijden van een gezins- of familielid, kunnen de opvoeding beïnvloeden. Ouders/verzorgers en jeugdigen kunnen dan voor vragen komen te staan, waarop het antwoord niet direct duidelijk is. Wanneer de eigen omgeving (familie, vrienden, kennissen of burens) geen oplossing levert, kan hulp of ondersteuning vanuit het CJG uitkomst bieden.

Omslag naar preventie

Een goede samenwerking tussen de instellingen in de jeugdketen leidt tot het vroegtijdig opsporen van opvoedings- en opgroeivragen. Om te voorkomen dat lichte opgroei- en/of opvoedvragen uitgroeien tot zware problematiek, worden in het CJG afspraken gemaakt over signalering, verwijzing en toeleiding naar zorg.

² Het gaat hier nadrukkelijk om het afstemmen en bundelen van zorg binnen het gemeentelijk domein; op het moment dat er sprake is van jeugdzorg ligt de verantwoordelijkheid voor (het aanwijzen van) de coördinatie van zorg bij Bureau Jeugdzorg.

Vrijblijvendheid voorbij

Bij het oplossen van problemen met gezinnen zijn velen betrokken: beroepskrachten, bestuurders en natuurlijk de ouders/verzorgers en jeugdigen zelf. Ongewenste situaties mogen niet voortduren. Om dit te bereiken, worden in het CJG afspraken gemaakt over verantwoordelijkheid: iedereen die met jeugdigen en/of ouders/verzorgers werkt, dient zijn of haar verantwoordelijkheid te nemen als er signalen zijn dat het niet goed gaat met een gezin. Het blijven aanzien of zelfs wegstijgen mag niet meer gebeuren. In het CJG zijn we de vrijblijvendheid voorbij!

Één gezin, één plan

Het CJG werkt volgens het beleidsprincipe 'één gezin, één plan'. Dit betekent dat per gezin één behandelplan wordt opgesteld, ongeacht het aantal instellingen dat met het gezin van doen heeft. Alleen zó kan voorkomen worden dat lichte opgroei- en/of opvoedvragen uitgroeien tot zware problematiek.

2.4 Vereisten

In 2011 moet in elke gemeente een CJG operationeel zijn. Gemeenten dragen de verantwoordelijkheid voor de inrichting van een CJG. Daarbij staat de functionaliteit voorop; niet hoe gemeenten het CJG organiseren.

Gemeenten letten er bij hun keuzes in inhoudelijke en organisatorische vormgeving van het CJG op dat hun inspanningen de volgende eindresultaten opleveren (in willekeurige volgorde):

- Het gezin staat centraal.
- Het CJG-aanbod is samenhangend, transparant en herkenbaar.
- Er is voldoende laagdrempelig aanbod opvoedingsondersteuning (voor ouders/verzorgers) en ontwikkelingsstimulering (voor jeugdigen).
- Risicogezinnen worden vroegtijdig bereikt (preventie).
- De toegang tot begeleiding en zorg is laagdrempelig en gericht op herstel van zelfredzaamheid.
- Bij hulpverlening wordt gebruik gemaakt van mogelijkheden van het gezin(snetwerk).
- Samenwerking is verplichtend.
- In effectieve coördinatie van zorg wordt voorzien volgens het beleidsprincipe 'één gezin, één plan'.

Om de naam CJG te mogen gebruiken, moeten minimaal de volgende functies in een samenwerkingsverband worden gebundeld:

- de vijf gemeentelijke functies van prestatieveld 2 van de Wmo (zie 2.2);
- de jeugdgezondheidszorg (het consultatiebureau en de schoolgezondheidszorg);
- de schakel tussen het CJG en Bureau Jeugdzorg;
- de schakel tussen het CJG en het basis- en voortgezet onderwijs.

Verder dient er sprake te zijn van minimaal één fysiek inlooppunt per gemeente, waar ouders/verzorgers en jeugdigen terecht kunnen voor al hun vragen op het gebied van opvoeden en opgroeien.

Om binnen het CJG de realisatie van een sluitende ketenaanpak te vergemakkelijken, stelt het ministerie per 2010 de invoering van een tweetal instrumenten verplicht:

Electronisch Kinddossier (EKD)

De jeugdgezondheidszorg in Nederland krijgt één elektronisch kinddossier. Artsen en verpleegkundigen van de jeugdgezondheidszorg houden het EKD bij. Bij alle kinderen van 0 tot 19 jaar gebruiken zij het EKD bij elk contactmoment voor informatie en registratie. Het EKD vervangt de papieren dossiers. Als een kind in zorg komt bij een andere JGZ instelling kan deze informatie snel, betrouwbaar en veilig worden overgedragen. Dit bevordert een goede hulpverlening. De invoering van het EKD betreft een wettelijke verplichting waarvoor via het gemeentefonds een gedeeltelijke vergoeding wordt verkregen. De invoering van het EKD in Noord-Holland-Noord is een integraal project van de GGD en de thuiszorginstellingen. Het project EKD wordt aangestuurd door een stuurgroep, waarin de managers, directeuren van de Omring, de GGD en Eveen zitting hebben. Invoering van het EKD is gepland in 2010.

Verwijsindex Risicjongeren (VIR)

De VIR is een instrument om risicomeldingen van hulpverleners bij elkaar te brengen en hulpverleners onderling te informeren over hun betrokkenheid bij jeugdigen (in de leeftijd van 0 tot 23 jaar). Het gaat hierbij om meldingen van jeugdigen bij wie zich, naar het vermoeden van een hulpverlener, problemen (dreigen) voor (te) doen, met als risico belemmering in de ontwikkeling naar volwassenheid. De verwijsindex is een landelijk werkend elektronisch systeem. De gemeenten in provincie Noord-Holland hebben gekozen voor een gezamenlijke benadering van de implementatie van de Verwijsindex. In april 2009 is door de gemeenten van Noord Kennemerland ingestemd met het plan van aanpak. De provincie ondersteunt de gemeenten in 2009 bij de aanschaf van het systeem en neemt de kosten van de invoering voor haar rekening. Gemeenten en provincie hebben hierover een bestuurlijk akkoord afgesloten. Na 2009 is het aan de gemeenten om de Verwijsindex verder te ontwikkelen: nieuwe instanties aansluiten, samenwerking stimuleren en toezien op het tot stand komen van het doel: één kind, één plan. Gemeente Bergen start met de implementatie van de verwijsindex in 2010. Daartoe worden afspraken gemaakt instellingen over meldingsbevoegdheden en trainingen georganiseerd voor professionals over hoe om te gaan met het systeem.

vCJG

De opzet is dat de CJG's ondersteund worden door het virtuele CJG. Een vCJG biedt informatie op maat, beantwoordt vragen (desgewenst anoniem) en verlaagt de drempel naar het fysieke CJG. Het vCJG is dus de informatieve en interactieve website van het lokale Centrum Jeugd en Gezin over opvoeden en opgroeien voor ouders en professionals. Uitgangspunt daarbij is dat landelijk uniforme kwaliteitsinformatie wordt aangeboden waar het kan en lokale informatie waar het wenselijk is. Gemeenten kunnen aansluiten bij het vCJG. De regionale GGD vervult hierbij desgewenst een intermediaire rol. Het model is dat technisch leveranciers, die een toelatingsovereenkomst hebben met de Stichting vCJG i.o., vCJG websites kunnen leveren aan gemeenten, waarin gebruik gemaakt wordt van de landelijke vCJG content. In de ambtelijke Regiegroep Jeugd Noord Kennemerland worden regionale uitgangspunten geformuleerd voor het te ontwikkelen vCJG.

3 Gemeentelijk beleid

3.1 Kader

Het 'Beleidsplan Maatschappelijke Ondersteuning en Volksgezondheid 2008-2011' vormt, naast het wettelijk kader (zie 2.2.) en de door het rijk geformuleerde uitgangspunten en vereisten (zie 2.3 en 2.4), de basis voor de CJG-ontwikkeling in gemeente Bergen.

In dit beleidsplan staan in het kader van prestatievelid 2 van de Wmo ondermeer de volgende maatschappelijke doelstellingen opgenomen:

- De gemeente stuurt op een sluitende ketenaanpak van jeugdigen in de leeftijd van 0 tot 19 jaar³.
- Problemen bij het opvoeden en opgroeien worden vroegtijdig gesignaleerd en doorgeleid naar passende ondersteuning.

Deze doelstellingen sluiten naadloos aan bij de doelstellingen van het CJG.

3.2 Uitgangspunten

Gemeente Bergen hanteert de volgende lokale uitgangspunten bij de vormgeving van het CJG (in willekeurige volgorde):

Het CJG als netwerkorganisatie (samenwerkingsverband)

Het CJG is een netwerk van instellingen, gericht op ondersteuning bij het opvoeden en opgroeien. Hierdoor wordt een sluitende ketenaanpak op lokaal niveau gerealiseerd, waardoor iedere hulpvrager een passend aanbod krijgt; of dat nu een antwoord op een vraag, een cursus opvoedingsondersteuning of geïndiceerde hulpverlening is.

De gemeente als regisseur

Bij het opzetten van het CJG stelt de gemeente zich op als regisseur. De instellingen die zich richten op jeugdigen en hun ouders/verzorgers zijn de acteurs. De regisseur brengt de acteurs bij elkaar, schetst de opgave en verdeelt de hoofd- en bijrollen.

De gemeente bepaalt het CJG-beleid op basis van informatie van de gemeentelijk gefinancierde instellingen (Stichting Welzijn Bergen, GGD NHN, Eveen etc.), input van ketenpartners (Onderwijs, Bureau Jeugdzorg etc) en niet in de laatste plaats de behoeften van het kind en gezin. Jaarlijks wordt, aan de hand van de BCF-systematiek⁴, gemonitord of de beoogde effecten en resultaten zijn behaald. Op basis van deze informatie worden de uitvoering en subsidiëring eventueel aangepast c.q. bijgestuurd.

Lokaal beleid boven regionaal beleid

Gemeente Bergen stelt bij de vormgeving van het CJG het lokaal beleid centraal, om van daaruit te zoeken naar regionale en/of provinciale afstemming en samenwerking. Hierbij wordt gebruikgemaakt van het handboek CJG, wat in samenwerking tussen GGD Hollands Noorden en gemeente Alkmaar in november 2008 tot stand is gekomen. Dit

³ Het CJG richt zich op alle jeugdigen in de leeftijd van -9 maanden tot 23 jaar. Op het moment dat het 'Beleidsplan Maatschappelijke Ondersteuning en Volksgezondheid 2008-2011' geschreven is, was dit echter nog niet bekend, met als gevolg dat de hier genoemde leeftijdsgroep afwijkt van de leeftijdsgroep van het CJG. De intentie is echter gelijk.

⁴ Beleidsgestuurde contractfinanciering (BCF) is een werkwijze voor het verbeteren en verzakelijken van relaties tussen overheden en maatschappelijke organisaties. Door BCF wordt het mogelijk om meer inzicht te krijgen in de kwantitatieve en kwalitatieve prestaties van instellingen. Deze prestaties komen tot stand op basis van een heldere en resultaatgerichte opdrachtformulering door de gemeente.

afstemmingsproces maakt onderdeel uit van de ontwerpfase van het CJG Bergen (zie hoofdstuk 5). Door 'lokaal' te verkiezen boven 'regionaal' wordt maatwerk gegarandeerd.

Het CJG als onderdeel van de lokale infrastructuur

Gemeente Bergen wil bij het ontwikkelen van het CJG aansluiten bij 'dat wat er al is'. De kunst van het CJG is om 'dat wat er al is en goed gaat' met elkaar te verbinden en om 'daar waar het niet goed gaat' gaten te vullen en bruggen te slaan.

4 Vormgeving CJG – gemeente Bergen

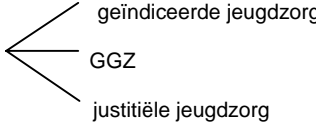
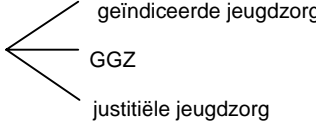
4.1 Basisstructuur

Onderstaand schema geeft een beeld van de verschillende voorzieningen die, uitgaande van het huidige bestaande aanbod, binnen het gemeentelijk domein van het CJG van gemeente Bergen een plaats krijgen. Het geeft bovendien een doorkijk naar het domein van de jeugdzorg⁵, dat via Bureau Jeugdzorg aan het CJG gekoppeld is.

* De keuze voor voorliggende of geïndiceerde jeugdvoorzieningen in het schema is bepaald door de ernst van de opvoedingsvragen, naar de matrix van Kousemaker en Timmers (zie bijlage 2).

⁵ Jeugdigen binnen de leeftijdscategorie '19 tot 23 jaar' behoren niet tot de doelgroep van Bureau Jeugdzorg. Dit maakt dat de koppeling tussen de voorliggende en de geïndiceerde voorzieningen binnen het CJG voor deze leeftijdscategorie niet eenvoudig te realiseren is. Er is voor deze categorie immers geen centrale toegangspoort tot de geïndiceerde voorzieningen. Tijdens de ontwerpfase (zie hoofdstuk 5) van het CJG zal bekeken worden op welke wijze de koppeling voor deze leeftijdscategorie toch tot stand kan komen.

		Vragen	Spanning	Crisis	Nood
		Voorliggende voorzieningen (= gemeentelijk domein)		Geïndiceerde voorzieningen	
		Vindplaatsen CJG	Licht pedagogische hulp	Jeugdzorg	
-9 maanden tot 0 jaar	Huisartsen Verloskundigen Kraamzorg Kerken	<u>Individuele advisering:</u> - prenatale begeleidingscontacten (JGZ) <u>Groepsgerichte advisering:</u> - themabijeenkomsten / cursussen: - borstvoeding (JGZ) - samen starten (JGZ) <u>Programma's gericht op sociale steun (vrijwilligers):</u> -			
	0 tot 4 jaar	Huisartsen Consultatiebureau Peuterspeelzalen Kinderdagverblijven Gastouderbureaus Kerken	<u>Individuele advisering:</u> - kinderen in de knel (JGZ) - begeleidingscontacten op indicatie (JGZ / MEE) - opvoedspreekuur (BJZ) - steunpunt JGZ (JGZ) - VTO/Vroeghulp (MEE) <u>Groepsgerichte advisering:</u> - themabijeenkomsten / cursussen: - borstvoeding (JGZ) - prikkelbare baby's (JGZ) - meerlingenzuigelingen (JGZ) - meerlingenpeuters (JGZ) - samen starten (JGZ) - opvoeden & zo (JGZ) - opvoeden & zo in je ééntje (JGZ/BJZ) <u>Programma's gericht op sociale steun (vrijwilligers):</u> -	Bureau Jeugdzorg	<pre> graph LR BJ[Bureau Jeugdzorg] --- GJ[geïndiceerde jeugdzorg] BJ --- GGZ[GGZ] BJ --- JJ[justitiële jeugdzorg] </pre>

		Vragen	Spanning	Crisis	Nood
		Voorliggende voorzieningen (= gemeentelijk domein)		Geïndiceerde voorzieningen	
	Vindplaatsen CJG	Licht pedagogische hulp		Jeugdzorg	
4 tot 12 jaar	Huisartsen Schoolartsen Basisscholen Naschoolse opvang Gastouderbureaus (Sport)verenigingen Kinderwerk Kerken	<u>Individuele advisering:</u> - kinderen in de knel (JGZ) - opvoedspreekuur (BJZ) - schoolmaatschappelijk werk (BJZ) - VTO/Vroeghulp (MEE) <u>Groepsgerichte advisering:</u> - themabijeenkomsten / cursussen opvoeden: - opvoeden & zo (JGZ) - opvoeden & zo in je ééntje (JGZ/BJZ) - drugs, alcohol en tieners (SWB) - alcohol, een ander verhaal (GGD) - de klas beweegt (GGD) <u>Programma's gericht op sociale steun (vrijwilligers):</u> -		Bureau Jeugdzorg 	
12 tot 19 jaar	Huisartsen Schoolartsen Voortgezet onderwijs (Sport)verenigingen Jongerenwerk Kerken	<u>Individuele advisering:</u> - kinderen in de knel (JGZ) - opvoedspreekuur (BJZ) - schoolmaatschappelijk werk (BJZ) <u>Groepsgerichte advisering:</u> - themabijeenkomsten / cursussen opvoeden: - beter omgaan met pubers (BJZ/De Wering) - lang leve de liefde en loverboys (GGD) - ELO (GGD) - alcohol en opvoeden (GGD) - plezier op school (GGD/Onderwijs) <u>Programma's gericht op sociale steun (vrijwilligers):</u> -		Bureau Jeugdzorg 	

		Vragen	Spanning	Crisis	Nood
		<i>Voorliggende voorzieningen (= gemeentelijk domein)</i>		<i>Geïndiceerde voorzieningen</i>	
		Vindplaatsen CJG	Licht pedagogische hulp	Jeugdzorg	
19 tot 23 jaar	Huisartsen (Sport)verenigingen Jongerenwerk Kerken	<u>Individuele advisering:</u> - maatschappelijk werk (De Wering) <u>Groepsgerichte advisering:</u> - <u>Programma's gericht op sociale steun (vrijwilligers):</u> -			

4.2 Toelichting op schema

In het schema zijn de voorliggende voorzieningen van het gemeentelijk domein opgesplitst in 'vindplaatsen CJG' en 'licht pedagogische hulp':

Vindplaatsen CJG

'Vindplaatsen CJG' zijn de voorzieningen waar ouders/verzorgers en jeugdigen, gegroepeerd naar leeftijdscategorie, (min of meer) automatisch mee te maken krijgen. Drie van de vijf gemeentelijke functies die een plek moeten krijgen binnen het CJG, worden hier ondergebracht. Het gaat hierbij om de functies 'informatie en advies', 'signalering' en 'toeleiding naar zorg'.

Wij vinden het belangrijk dat jeugdigen en ouders/verzorgers al op het niveau van de vindplaatsen terecht kunnen voor (de toegang tot een antwoord op) al hun vragen over opgroeien en opvoeden. Laagdrempeligheid staat hoog in het vaandel.

Tijdens de ontwerp- en implementatiefase van het CJG (zie hoofdstuk 5) zal nadrukkelijk aandacht worden besteed aan de wijze waarop de verschillende werkers binnen de categorie 'vindplaatsen' aan de drie gemeentelijke functies vormgeven. Het doel is om te komen tot één uniforme werkwijze⁶. Dit, om te garanderen dat het traject dat een jeugdige en/of ouder/verzorger met een opvoedvraag binnen het CJG doorloopt niet afhankelijk is van de werker waar de vraag wordt neergelegd of opgemerkt.

Licht pedagogische hulp

'Licht pedagogische hulp' is één van de vijf functies die binnen het gemeentelijk domein is ondergebracht. De uitkomsten van landelijke onderzoek legitimeren een zogenaamde 'basisindeling licht pedagogische hulp'. Het NIZW⁷ onderscheidt drie vormen van licht pedagogische hulp:

- individuele advisering
- groepsgerichte advisering
- programma's gericht op sociale steun (vrijwilligers en para-professionals)

Aangezien deze vormen elkaar veelal versterken als ze in combinatie worden aangeboden, adviseert het NIZW gemeenten om binnen alledrie de vormen een structureel aanbod voorhanden te hebben; het zogenaamde 'basisaanbod licht pedagogische hulp'.

Wat opvalt aan het schema, is dat er in gemeente Bergen momenteel geen 'programma's gericht op sociale steun' beschikbaar zijn. Wel bestaat er voor iedere leeftijdscategorie een interventieaanbod 'individuele advisering' en 'groepsgerichte advisering'⁸. Het schema geeft echter geen inzicht of dit aanbod in de praktijk ook voldoende is, zowel in kwaliteit, kwantiteit als in diversiteit. Dit inzicht zal in een later stadium, namelijk tijdens de ontwerpfase van het CJG (zie hoofdstuk 5), verkregen worden. Er zal dan eveneens bekeken worden in hoeverre het wenselijk en haalbaar is om een 'virtueel CJG' in te richten: een website waar

⁶ Om tot één uniforme werkwijze met betrekking tot de functie 'informatie en advies' te komen, wordt gebruik gemaakt van Triple P. Triple P staat voor 'positief pedagogisch programma'. De aanpak van Triple P is gericht op het veranderen of verminderen van opvoedingsgedrag dat bijdraagt aan het ontstaan van emotionele en gedragsproblemen bij jeugdigen in de leeftijd van 0 tot 19 jaar. Triple P vormt de bindende kracht tussen de werkers die verbonden zijn met het CJG: doordat zij allen dezelfde taal naar ouders en verzorgers spreken, kan hulp beter op elkaar worden afgestemd. De Triple P-trainingen voor werkers die verbonden zijn met het CJG worden provinciaal gefinancierd en regionaal georganiseerd. Voor het uniformeren van de functie 'signalering' bieden het Elektronisch Kinddossier (EKD) en de Verwijsindex Risicjongeren (VIR) mogelijkheden (zie 2.4).

⁷ Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn

⁸ Met uitzondering van de 'groepsgerichte advisering' voor de leeftijdscategorie 19 tot 23 jaar.

ouders/verzorgers en jeugdigen '24 uur per dag / 7 dagen per week' terecht kunnen voor digitale informatie over opvoeden en opgroeien in gemeente Bergen.

Naast de partijen die behoren tot de 'vindplaatsen CJG' en de partijen die verantwoordelijk zijn voor het aanbod 'licht pedagogische hulp' in de gemeente zijn er uiteraard nog andere instellingen/voorzieningen die betrokken zullen worden bij het CJG, zoals de leerplichtambtenaar en de wijkagent. Hier zal in de regel sprake van zijn als er binnen een gezin minimaal 'opvoedingsspanning' gesignaleerd is. Omwille van de sluitende ketenaanpak zullen tijdens de ontwerp- en implementatiefase van het CJG (zie hoofdstuk 5) ook met de werkers binnen deze instellingen/voorzieningen afspraken gemaakt worden over signalering, verwijzing en toeleiding.

4.3 Regierol gemeente

Om invulling te geven aan haar regierol wil gemeente Bergen de onafhankelijke functie van CJG-coördinator aan het CJG als netwerkorganisatie toevoegen.

Daar waar zich in de praktijk situaties voordoen, waarin betrokken partijen niet goed samenwerken en hulp aan de jeugdige of het gezin stagneert, is er behoefte aan een onafhankelijke regisseur die namens alle betrokkenen knopen kan doorhakken. Deze CJG-coördinator ziet er op toe dat partijen hun verantwoordelijkheden oppakken en neemt besluiten daar waar zaken niet worden opgepakt of de mogelijkheden van partijen in het veld te boven gaan. De CJG-coördinator is als voorzitter verantwoordelijk voor de buurtnetwerken. Bij crisissituaties is de CJG-coördinator bevoegd om individuele casussen en knelpunten op te schalen naar een hoger bestuurlijk niveau: de wethouder Jeugd en indien openbare orde en veiligheid in het geding zijn, de burgemeester (doorzettingmacht).

De functie van CJG-coördinator wordt tijdens de ontwerpfase van het CJG (zie hoofdstuk 5) verder uitgewerkt.

4.4 Fysiek inlooppunt

Om de naam CJG te mogen gebruiken, dient er sprake te zijn van minimaal één fysiek inlooppunt per gemeente, waar ouders en jeugdigen terecht kunnen voor al hun vragen op het gebied van opvoeden en opgroeien.

Gezien het feit dat gemeente Bergen is opgebouwd uit drie kernen (Bergen, Egmond en Schoorl) lijkt één inlooppunt niet wenselijk. Om alle kernen van een aanbod te voorzien, willen wij tijdens de ontwerpfase (zie hoofdstuk 5) de haalbaarheid onderzoeken voor het koppelen van de CJG-inlooppunten aan bijvoorbeeld de bestaande ZorgPlusSteunpunten⁹. Deze locaties zijn goed bereikbaar, laagdrempelig en herkenbaar.

Tijdens de ontwerpfase (zie hoofdstuk 5) worden in de vorm van een haalbaarheids-onderzoek de mogelijkheden en onmogelijkheden van een fysiek CJG in beeld gebracht.

⁹ We sluiten hiermee aan bij de in het 'Beleidsplan Maatschappelijke Ondersteuning en Volksgezondheid 2008-2011' genoemde ambitie om het ZorgPlusLoket door te ontwikkelen tot de centrale toegangspoort tot voorzieningen in gemeente Bergen. Dit beleidsplan vormt de gemeentelijke basis voor de CJG-ontwikkeling in gemeente Bergen (zie 3.1).

5 Proces en planning

Het proces dat moet leiden tot het CJG in gemeente Bergen is gestart met een presentatie aan de raad op 4 december 2008. Tijdens deze bijeenkomst zijn de lokale uitgangspunten benoemd die de basis vormen voor de ontwikkeling van het CJG.

Aan de hand van deze lokale uitgangspunten (zie 3.2) en de uitgangspunten en vereisten zoals benoemd door het rijk (zie 2.3 en 2.4), hebben verkennende gesprekken plaatsgevonden met diverse instellingen die betrokken zijn bij jeugdigen en gezinnen in gemeente Bergen.

De uitkomsten van deze gesprekken hebben, samen met een analyse van de huidige stand van zaken ('wat is er al en willen wij behouden?'), geleid tot voorliggende startnotitie, waarin de beoogde vorm van het CJG in gemeente Bergen beschreven staat.

Na vaststelling van deze startnotitie door de raad zal gewerkt worden aan het uiteindelijke ontwerp. Tijdens deze fase wordt de beoogde vorm vertaald naar een concreet, praktisch en uitvoerbaar ontwerp, waarin de plannen ten aanzien van ondermeer de organisatiestructuur, de samenwerking, het personeel, de instrumenten, een mogelijke fysieke locatie en de financiering zijn opgenomen en uitgewerkt.

Na vaststelling van het definitieve ontwerp door de raad zal volgens planning in januari 2010 een start worden gemaakt met de implementatie van het CJG in gemeente Bergen. Wij denken hierbij aan een groeimodel, waarbij het CJG met ingang van 2011 volledig operationeel is. Dit is binnen de termijn die het rijk hiervoor gesteld heeft.

Verkenning / Analyse	Visievorming	Ontwerp	Implementatie
november 2008 - maart 2009	april 2009 - juni 2009	juli 2009 - december 2009	januari 2010 (start)

Beslismomenten	vaststelling startnotitie: - college: 18 augustus 2009 - ARC: 8 september 2009 - raad: 22 september 2009	vaststelling ontwerp: - college: 10 november 2009 - ARC: 1 december 2009 - raad: 15 december 2009
-----------------------	---	--

6 Financiën

De 'tijdelijke regeling brede doeluitkering CJG' (2008-2011), die bestemd is voor de ontwikkeling van de vijf gemeentelijke functies waaraan binnen het CJG vorm moet worden gegeven, bestaat voor gemeente Bergen uit de volgende bedragen:

	2008	2009	2010	2011	Totaal bedrag
EKD en Verwijsindex struct. Gemeentefonds*	8.500	17.000	25.500	34.000	
Totaal EKD/Verwijsindex	8.500	17.000	25.500	34.000	85.000
JGZ deel (0-19) (Rsu jgz)	330.177	311.810	311.810	311.810	
WMO deel (Motie Verhagen)	71.615	130.094	169.697	214.846	
OVA middelen**	13.082	14.388	15.677	17.147	
BDU CJG	414.874	456.292	497.184	543.803	1.912.153
deel accres BDU CJG*	25.500	51.500	77.500	103.500	258000
Totaal BDU CJG	440.374	507.792	574.684	647.303	2.170.153

* De financiering van het EKD is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van gemeenten en Rijk. In het kader van het bestuursakkoord VNG en Rijk zijn extra structurele middelen oplopend tot 20 miljoen in 2011 uitgetrokken voor het EKD en de Verwijsindex.

** Door de OVA blijven de BDU CJG-middelen waardeverlozen in de tijd. Het percentage OVA voor het jaar 2008 is vastgesteld op 4,07%. De bijstelling is berekend op basis van het loongevoelige deel van de uitkering.

***niet geormerkt, maar is wel bedoeld voor stimulering ontwikkeling CJG in de gemeente

In de begroting van de gemeente Bergen is het JGZ deel en het WMO deel voor de ontwikkeling CJG opgenomen. Bij het opstellen van het ontwerp CJG in november 2009 wordt een meerjarenbegroting opgemaakt waarin bovenstaande bedragen (OVA middelen, EKD, deel accres) ook worden verwerkt.

Bij het ontwikkelen en implementeren van het CJG wordt uitgegaan van een budgettair neutrale operatie.

De besteding van de brede doeluitkering CJG wordt na afloop van ieder jaar verantwoord. Middelen die niet aan het CJG worden besteed, moeten in 2012 aan het rijk worden terugbetaald.

Na afloop van de stimuleringsperiode 2008-2011 is het de bedoeling dat de middelen van de brede doeluitkering structureel aan het gemeentefonds worden toegevoegd.

Bijlage 1. Ernst van de opvoedingsvragen

De keuze voor voorliggende of geïndiceerde jeugdvoorzieningen wordt bepaald door de ernst van de opvoedingsvragen:

Opvoedingsvragen	Opvoedingsspanning	Opvoedingscrisis	Opvoedingsnood
Opvoedingsvragen zijn naar tevredenheid op te lossen.	Opvoedingsvragen zijn niet soepel op te lossen (beginnende problemen).	Opvoedingsproblemen zijn acuut / escaleren.	Opvoedingsproblemen zijn hardnekkig en complex.
Ouders voelen zich competent.	Ouders twifelen (soms) aan eigen competentie.	Gevoel van competentie bij ouders is (tijdelijk) weg.	Ouders voelen zich incompetent en machteloos.
Behoeftte aan informatie en het uitwisselen van ervaringen.	Behoeftte aan vrijblijvend advies en steun.	Behoeftte aan (directieve) steun.	Behoeftte aan intensieve hulp of steun.
Ondersteuning eigen netwerk voldoet.	Ondersteuning eigen netwerk schiet soms te kort.	Ondersteuning eigen netwerk is onvoldoende.	Ondersteuning eigen netwerk ontbreekt.

Matrix Kousemaker en Timmers

'Opvoedingsvragen' en 'opvoedingsspanning' vallen binnen het gemeentelijk domein. Bij 'opvoedingscrisis' en 'opvoedingsnood' zijn de problemen te zwaar om binnen de voorliggende voorzieningen te worden opgelost en wordt Bureau Jeugdzorg ingeschakeld.¹⁰

Nadere informatie:

Opvoedingsvragen

Bijna alle ouders hebben vragen. Vragen moeten beantwoord worden door informatie te geven of door te vertellen waar die te vinden is. Vragen zijn geen problemen. Ouders willen hun keuzevrijheid behouden om te doen met de antwoorden wat zij willen. Veelal worden de vragen gesteld en beantwoord binnen het normale sociale systeem van ouders. Familie en vrienden, burens en mede-ouders wisselen spontaan informatie uit. Soms zoekt men bewust naar informatie in tijdschriften, in boeken of op internet. Ook tijdens de gewone contacten van de jeugdgezondheidszorg kan informatie worden uitgewisseld. Men kan via brochures en boekinformatie voorlichting geven.

Opvoedingsspanning

Opvoedingsspanning ontstaat wanneer het spontane opvoedingshandelen bij herhaling niet het gewenste resultaat heeft. Ouders vragen zich af of zij het wel goed doen. De vragen worden specifiek en dringender, maar de opvoedingsspanning leidt nog niet tot disfunctioneren of problematische verhoudingen. Opvoedingsvoorlichting, oudercursussen en specifieke voorlichting kunnen hier hulp bieden. Wanneer men in deze situatie om ondersteuning vraagt, werkt bagatelliseren (zogenaamd om gerust te stellen) contraproductief.

Opvoedingscrisis

Een opvoedingscrisis ontstaat wanneer de totale opvoedingsrelatie gekleurd wordt door gevoelens van onmacht, ineffectiviteit in het opvoeden, een verslechterende relatie met het kind of negatieve gevoelens naar het kind en wanneer het totale opvoedingshandelen negatief gekleurd gaat worden. Deze situatie kan ontstaan vanuit een specifieke, problematische opvoedingssituatie die doorwerkt in het totale opvoedingsgebeuren. Maar het

¹⁰ Zie voor nadere informatie over 'opvoedingsvragen', 'opvoedingsspanning', 'opvoedingscrisis' en 'opvoedingsnood' bijlage 1.

kan ook optreden door een speciale situatie, zoals ziekte van een kind of de ouder.

Kenmerkend voor de crisis is:

- dat ouders zich doodmoe voelen en klagen over gebrek aan energie;
- dat ouders al heel veel geprobeerd hebben en het gevoel hebben dat niets helpt;
- dat ouders schuldgevoelens hebben die worden vertaald in apathisch of agressief gedrag, in partnerproblematiek en in negatief spreken over het kind en de opvoedingsrelatie.

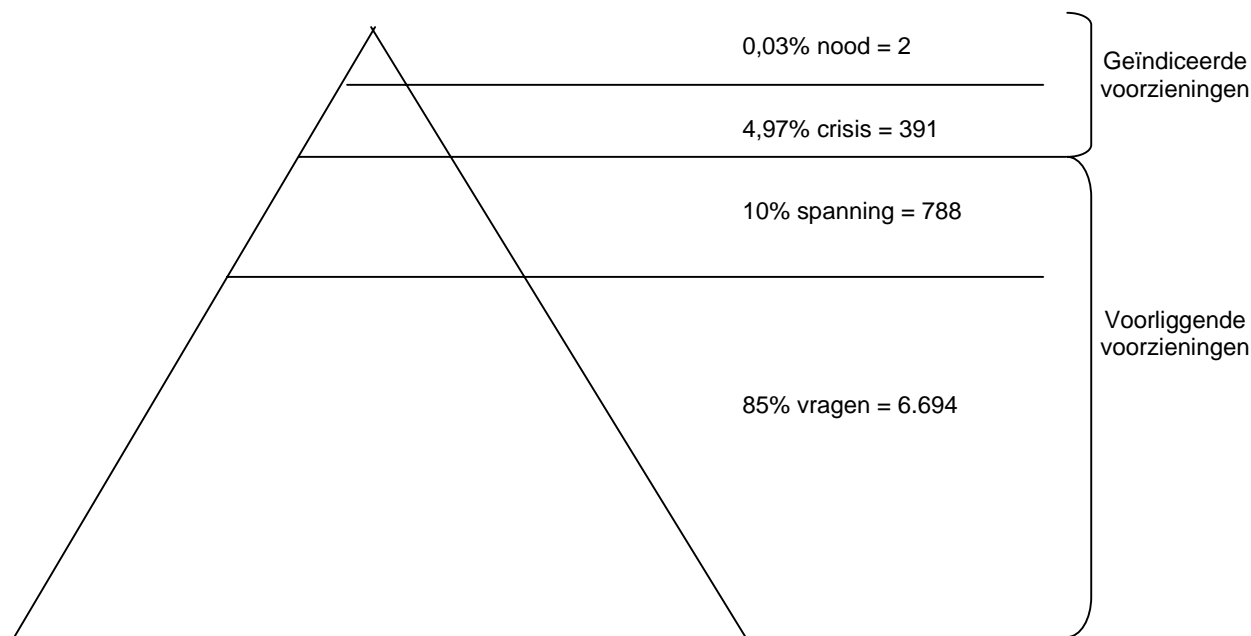
In deze situatie is het noodzakelijk dat ouders in de ernstigste situaties concrete hulp krijgen in de vorm van tijdelijke ondersteuning door derden (gespecialiseerde gezinshulp of video hometraining). Wanneer dat nog niet nodig is, is directieve hulp belangrijk, in de vorm van duidelijke concrete adviezen met uitvoeringscontrole en veel motiverende steun. Hiervoor is het soms nodig dat de hulpverlener een vloertje legt onder de verantwoordelijkheid van de ouders, dus even de draaglast vermindert of mee helpt dragen.

Opvoedingsnood

Er is sprake van opvoedingsnood wanneer het hele leven (ook de niet-opvoedingssituaties) van de ouders en verzorgers bepaald wordt door opvoedkundige problematiek in het gezin. Ouders klagen over migraine, ziekte, stress, burn-out, extreme moeheid, angsten en depressie, of gaan medicijnen of alcohol gebruiken om de situatie het hoofd te bieden. Dan kan de problematiek niet in de huiselijke situatie worden opgelost, dan is er naast crisishulp ook structurele, vaak langdurige hulp nodig. Therapeutische hulp, speciaal onderwijs, speciale, pedagogische derdelijnsopvang en dergelijke blijken dan meestal noodzakelijk.

Bijlage 2. Zorgpiramide

Onderstaande zorgpiramide geeft inzicht in de verhouding 'opvoedingsvragen', 'opvoedingsspanning', 'opvoedingscrisis' en 'opvoedingsnood' uit bijlage 1. De percentages zijn landelijk en afkomstig van het Nederlands Jeugd Instituut (NJI). De absolute aantallen zijn gebaseerd op het aantal 0 tot 23 jarigen in gemeente Bergen op 1 januari 2008 (zie bijlage 3).

Uit dit overzicht blijkt dat voor 95% van de jeugdigen de voorliggende voorzieningen binnen het gemeentelijk domein voldoende ondersteuning bieden om op te groeien tot evenwichtige en zelfstandige volwassenen. Voor 5% van de jeugdigen zijn zwaardere vormen van interventies noodzakelijk, in de vorm van geïndiceerde voorzieningen.

Om te voorkomen dat lichte opvoedings- en opgroeivragen (vragen en spanning) uitgroeien tot zware problematiek (crisis en nood) is het van belang om vragen vroegtijdig op te sporen. De kern van de CJG-ontwikkeling is dan ook: het versterken van (de ketensamenwerking tussen) de voorliggende voorzieningen, waardoor de toestroom naar de geïndiceerde voorzieningen afneemt.

Onderstaand schema geeft, op basis van het aantal 0 tot 23 jarigen op 1 januari 2008 (zie bijlage 3) en de genoemde percentages in de zorgpiramide, de prognose weer van de aantallen 'vragen', 'spanning', 'crisis' en 'nood' per dorpskern in gemeente Bergen.

	Vragen	Spanning	Crisis	Nood
Bergen	2.660	313	156	1
Egmond	2.669	314	156	1
Schoorl	1.364	161	80	0
Totaal	6.694	788	391	2

Bijlage 3. Kengetallen

Onderstaand schema geeft inzicht in het aantal jeugdigen (in de leeftijd van 0 tot 23 jaar) per dorpskern op 1 januari 2008 (bron: CBS).

	0-4	5-9	10-14	15-19	20-23	Totaal
Bergen	470	750	760	730	420	3.130
Bergen	552	725	735	710	405	3.030
Bergen aan Zee	15	25	25	20	15	100
Egmond	575	660	710	700	495	3.140
Egmond aan Zee	190	220	200	250	195	1.055
Egmond a/d Hoef	250	260	285	270	175	1.240
Egmond Binnen	135	180	225	180	125	845
Schoorl	250	360	415	345	235	1.605
Schoorl/Camperduin	170	245	265	240	170	1.090
Groet	80	115	150	105	65	515
Totaal	1.295	1.770	1.885	1.775	1.150	7.875

